

EREVNA

Årg. XII

N:r 1

1955

Innehåll

Allmakt och vanmakt. Av Hugo Odeberg.	3
Fullbordat. (Joh. 19:30) Av Hugo Odeberg.	7
Farisé och fariseism. Av Hugo Odeberg.	9
Om kärleken från helvetet. Av Birgit Lange.	13
Frid. Några synpunkter enligt Nya testamentet. Av kapten Martin Henmark.	15
En vädjan	23
Innehåll	24

Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten enligt originaltexten.

*Askersunds Tryckeri A.B. Askersund 1955
Språkligt bearbetad 2002.*

Allmakt och vanmakt.

Av Hugo Odeberg.

Detta skall vara ett bibelstudium. Det betyder att vi här inte har att göra med någon annan åsikt eller någon annan teori, utan endast med vad Bibeln själv lär. Och om ämnet är »allmakt och vanmakt», så är det alltså frågan om vad Bibeln säger om detta. Och vi kan då börja med Nya testamentet. Men eftersom Nya testamentet överallt förutsätter och bygger på och hänvisar till Gamla testamentet, så blir Gamla testamentet den ständiga bakgrunden.

Det är nu alldeles tydligt och ofrånkomligt att Nya testamentet lär att det finns en allmakt, Gud är allsmäktig. Nya testamentet lär att det finns en Gud och denne Gud är allsmäktig. Varför är Han allsmäktig? Svar: Därför att Han är alltings Skapare. Det finns endast en Skapare, endast en värld. Hela universum är skapat av Gud. Hela Bibeln, ifrån dess första till dess sista bok, håller mycket strängt på detta. Det har nämligen inte alltid varit självklart för människor i alla tider, att, *om* nu det som finns till kommit till genom en skapelse, det endast är en värld och en skapelse. Man har t.ex. sökt förklara det ondas tillvaro genom att anta att det fanns två världar och två skapare, en ljusets värld och en mörkrets värld, var och en med sin skapare. Och så har man då tänkt sig att dessa världar och dessa skapare kommit i strid med varandra och att denna strid skall fortgå tills endera segrar. Gentemot detta sätter nu Bibeln den bestämda läran att Gud har skapat allt. Och det

som Han skapat beror alltsammans av Honom. Och såsom Skapare av vilken allt beror är Gud allsmäktig, har all makt.

Enligt Nya testamentet uppenbarar sig Guds skaparmakt och allmakt i Kristus, Ordet, som var av begynnelsen, som var hos Gud och som var Gud, genom vilken allt blivit till och utan vilken inget blivit till. Så heter det ju i början av Johannes-evangeliet. Och Paulus säger med tydligt eftertryck i Kolosserbrevets första kapitel om Kristus: »I honom skapades allt ... det synliga och det osynliga ... Allt är skapat genom honom och till honom ... och allt *består* genom honom» (1:16, 17). Om Gud såsom den allsmäktige Skaparen heter det vidare i Rom. 1:20: »Ända från världens skapelse ses och uppfattas ... hans eviga makt och gudomliga natur ...» och i Upp. 1:8: »Jag är A och O, begynnelsen och änden, säger Herren Gud, han som är och som var och som kommer, den Allsmäktige.» Och såsom *ett* med Skaparen är Kristus ett med denna Allmakt. I Hebr. 2:8 heter det: »Han — Gud — har underlagt Honom — Kristus — *allt*.» Och av Jesu egen mun har vi i Matt. 28:18 de märkliga orden: »*Jag* har fått *all* makt i himlen och på jorden», d.v.s. i hela universum.

Men vad betyder då denna allmakt? För att få en aning om det måste man ta i betraktande en annan grundväsentlig lära i Nya testamentet, som också stöds på Gamla testamentet: det är den hemlighetsfulla läran om mänsklighetens syndafall. Denna innebär att mänskligheten blivit förvänd, bortvänd från Gud. Den använder skapelsen, även sig själv, i förvänd riktning. Detta uttrycks i Bibeln bland annat så: »Mina tankar är inte era tankar, och era vägar är inte mina vägar, säger Herren» [Jes. 55:8]. Och detta gäller nu även sådana tankar (begrepp) som tanken på makt. När det alltså heter att Gud är allsmäktig och att Kristus har all makt, så är det makt i Guds mening och inte i människans mening. Enligt den förvända människans mening om vad makt är, enligt den mänskliga maktens begrepp, har Gud ingen makt alls. Han är allsmäktig

i gudomlig mening, men vanmäktig i förvänd mänsklig mening. I vårt Nya testamente ser vi detta åskådligt såväl i berättelserna om Jesu Kristi jordeliv som i berättelserna om den gudomliga verksamheten efter Kristi korsdöd. Hur skulle Jesu makt sett ut, om han — enligt mänskliga begrepp — hade varit ett med allmakten. Jo, han måste ju ha större makt än den som enligt mänsklig uppfattning hade den största makten, och det ville på den tiden säga den romerske kejsaren. Han kunde ju inte ha en mindre ställning, vara konung eller vasall eller landshövding i ett mindre rike eller provins. Men hur förhöll det sig nu med denna gudomliga makt som uppenbarade sig i Kristus Jesus? Jo, han hade ju ingen ställning alls, ingen makt-position ens i det lilla landet Israel. »Rävarna har lyor och himlens fåglar har bon, men Människosonen har inget att vila huvudet mot» (Luk. 9:58). Och hela hans livsverk krossades i mänsklig mening, när han undergick det på den tiden skamligaste, mest vanärande straff — döden på korset. På korset var han i mänsklig mening vanmäktig, och denna vanmakt var hans gudomliga *seger*. Och detta att den gudomliga allmakten måste höra tillsammans med maktlöshet i mänsklig mening, det inskräps redan i början av evangelierna genom frestelseberättelsen. Det berättas t.ex. i Matt. 4 att Jesus frestades att ta emot makten över alla riken i världen. Men att göra detta hade varit att förfela den gudomliga sändningen.

Men om nu någon tänkte eller invände: Detta med Kristi maktlöshet gällde väl endast hans jordeliv, den tid han utblottade sig, så är det ju endast att hänvisa till fortsättningen i Nya testamentet, till berättelserna om apostlarnas verksamhet och till de andliga lagar som gällde för dem som ville vara trogna mot Kristus, och till hur Andens fortsatta verksamhet skildrades. Kristi fortsatta verk sökte inte anknytning till de mäktiga i mänsklig mening, till »världens mäktiga.» De kristna uppmanades inte att söka skaffa församlingen makt i världen och genom den yttre maktens hjälp utbreda evangeliet. Utan

Kristus anslöt sig fortfarande till de maktlösa och Hans Ord bevarades av dem som var ringa eller ingen makt hade. Så vittnar Paulus och ber församlingen noga lägga på minnet: »Det som för världen var dåraktigt har Gud utvalt för att låta de visa stå där med skam, och det som för världen var svagt har Gud utvalt för att låta det starka stå där med skam, och det som för världen var oansenligt och föraktat, ja, det som inte var till ...» (1 Kor. 1:27, 28). Och samme apostel Paulus skriver att han såsom gudomlig uppenbarelse fått det ordet: »Den gudomliga kraften fullkomnas, kommer till sin fullkomning, i svaghet», varför han själv kan säga: »När jag är svag, då är jag stark» (2 Kor. 12:9, 10). Detta är inte en lag som gäller endast tillfälligt, endast under en begynnelsetid, utan den gäller under hela denna tidsålder, genom alla generationer. Kyrkans historia bestyrker ju också detta att tider av makt alltid varit förfallstider. Det är också betecknande att den av de sju församlingarna i Uppenbarelsebokens andra och tredje kapitel som får mest tröst och uppmuntran, ja, man kan säga mest erkännande av Kristus, är församlingen i Filadelfia till vilken det sägs av Kristus — vi översätter ordagrant efter grundtexten — »ringa kraft har du *och* du har bevarat mitt ord». Därför att denna församling inte eftersträvat kraft och makt, så har den bevarat Kristi ord och varit trogen. Ordet i svenska psalmen 103:4 »Ej kommer Han med härar och ej med ståt och prakt» gäller fortfarande intill tidernas ända, detta enligt Nya testamentets lära.

Allt detta som Skriften lär är ju inte något som är sagt endast till kyrkan eller till församlingen i stort, utan det är sagt till var och en enskild som vill lyssna till det. Församlingen består ju av enskilda och Kristus talar till den ensamme, direkt till honom. Och det Kristus i sin vanmakt ger den ensamme i hans eller hennes vanmakt, det är en hemlighetsfull förnimmelse och visshet om den gudomliga allmakten, som på alla

sidor omger honom och bär honom genom livet, just och mest när hans eller hennes kraft är ringa eller ingen. Detta Jesu Kristi ord till sina lärjungar: »Var vid gott mod. Jag har övervunnit världen» [Joh. 16:33], de orden är sagda direkt till den ensamme och vanmäktige. Därför kan också aposteln säga: »Detta är den seger som har besekrat världen: vår tro» [1 Joh. 5:4]. Ty Kristi seger är något annat än all världslig seger. Ingenstans torde denna hemlighetsfulla och obegripliga seger vara starkare förnimbar än i bönen. Jesus Kristus har ju lovat var enskild att vända sig till Honom i bönen, i den ensamma bönen likaväl som där två eller tre är samlade i Hans namn. Den seger det här är fråga om är uthållighet och tro, trygghet under den Guds beskärm, som är allsmäktig i gudomlig mening. Det är den seger som ger en frid som övergår allt förstånd.

Fullbordat.

(Joh. 19:30)

Av Hugo Odeberg.

Då Jesus var korsfäst och genomled korsets kval, och sedan han överlämnat sin moder åt den ende lärjunges vård, som var kvar hos Jesus — alla hans andra lärjungar hade ju övergivit honom och alla som förut följt honom, så berättar evangelisten Johannes: »Jesus visste att allt redan var fullbordat, och han sade därefter för att Skriften skulle uppfyllas: 'Jag törstar.' Där stod ett kärl fullt med ättikvin, och de fäste en svamp fylld med ättikvin runt en isopstjälk och förde den till hans mun. När Jesus hade fått det sura vinet, sade han: *Det är fullbordat.* Och han böjde ner huvudet och gav upp andan.» Så berättar Johannes.

Det som vi i vår översättning har återgivit med de tre or-

den »det är fullbordat» är i grundtexten endast ett ord, ett enda ord. Såsom sagt av en människa, och Jesus var ju helt människa, är detta ord den utpinade döendes suck, det är döds-sucken, det enda ordet »SLUT». Men den människan Jesus, han kände ju inte endast sitt eget livs slut, utan han genomled ju alla människors nöd ifrån mänsklighetens början och till dess slut, till tidernas ända. I denna dödssucken är Jesus med i varje enskild människas sista stund och delar hennes döds-suck. Han är med var och en in i det sista, till det sista ande-draget. Det är något ofattbart djupt i detta. Den ensamaste människa är även i sin ensamaste stund, i dödens stund, inte ensam. Hon har Jesus där med sig.

Men när den människan Jesus utandades denna suck »det är slut», så var det, så betyder de heliga skrifterna, inte allena-sten människan som talade i det ordet, utan det var guda-människan, den gudomlige, han som var ifrån begynnelsen, den evige, han om vilken samme evangelist säger: »Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att den som tror på honom inte skall gå förlorad utan ha evigt liv.» Det var Han om vilken profeten sade: »Straffet var lagt på honom för att vi skulle få frid och genom hans sår är vi helade.» Det var Han som nu på skammens kors fullbordade det största verk i mänsklighetens historia, som aposteln så uttrycker: »Gud var i Kristus försonande världen med sig själv.» När därför den slagna och förintade människan Jesus här utandas denna dödssuck, så är den på samma gång ett gudomligt ord som uppfyller hela världen och alla tider. Och då betyder det just »fullbordat», det är fullbordat i detta ords djupaste och fullaste mening. Det är det stora frälsningsverket som är fullbordat. Det är ett ord som lyfter av alla bördor från människor, hur djupt nere de än är i mörker och förtvivlan. Nu har människan endast att ta emot det som Han berett, det som Han fullbordat. »Det är fullbordat» är ett gudomligt, fast och till-

förlitligt ord från korset, och det är sagt för oss och till oss, till var och en som vill i enkel tro och tillit ta emot det. Nu är allt redo, allt är fulländat: här finns frälsning, syndernas förlåtelse, liv och salighet. Så uttrycker aposteln det på ett annat ställe: »Du död, var är din seger? Du död, var är din udd? Gud vare tack som ger oss segern genom vår Herre Jesus Kristus.»

Farisé och fariseism.

Av Hugo Odeberg.

Namnet »fariséer» kommer över latinets från det grekiska »pharisáioi», vilket formats efter det arameiska »perisáia», bestämd form plural av »perís», på hebreiska »parus». Vi vet inte med säkerhet, när fariseismen som särskild riktning eller parti uppstod, inte heller vad som avsågs med benämningen. Med säkerhet påvisbar är fariseismen under mackabéertiden. Ända fram till omkring 90 e.Kr. kallar detta partis medlemmar sig själva allmänt perusim (perisin), men därefter blir namnet i deras egen litteratur mer sällsynt. Det är därför möjligt att termen närmast avsåg att beteckna »oppositionen», »de som är i opposition». Fariséerna stod — med undantag för de nio åren under drottning Salome Alexandra 76-67 f.Kr. — i opposition till så väl den politiska som framför allt den officiella andliga ledningen (prästerna, sadducéerna) ända till och med Jerusalems förstöring och framstod t.ex. i Sanhedrin (Stora Rådet, synédriet) förvisso som ett oppositionsparti. Men efter den tiden fick fariséerna den faktiska andliga ledningen inom judendomen, och det Sanhedrin som upprättades vid synoden i Jamnia omkring år 90 e.Kr. var en helt fariseisk skapelse.

Fariséernas program kan enkelt karakteriseras med orden: göra allvar av religionen. Religion är för dem förverkligandet av Guds vilja i den mänskliga samvaron och den enskildes liv. Att göra allvar av detta betyder nu, att Guds vilja skall för-

verkligas i alla avseenden, i varje moment av det mänskliga livet. Det finns inget ögonblick, ingen detalj, ingen mänsklig funktion, som står utanför Guds viljas område. Religionen blir sålunda väsentligen en hela människolivet och samfundet omspännande etik, ett moraliskt förhållande. Gudsförhållandet blir främst medvetandet om enhet med den gudomliga viljan genom dennas förverkligande. I Guds vilja ingår även gudstjänsten: lovsånger och böner samt föreläsning av Skriften.

Guds vilja är nu uppenbarad i Skriften och därför blev studiet av Skriften för fariséerna en minst lika viktig uppgift som för någon annan from riktning inom judendomen. Fariséernas inställning till Skriften bestämdes av deras grunduppfattning och grundsyfte. Eftersom varje detalj av livet skulle läggas under och bestämmas i enlighet med Guds vilja, så gällde det att ur Skriftens bud utfinna de allmänna principerna och att samordna de moraliska föreskrifterna till ett sammanhängande och konsekvent system. Den överordnade principen fann man i allmänhet uttryckt i orden »Du skall älska din nästa som dig själv» (3 Mos. 19:18). Guds vilja är god och det är en vilja till det goda, och detta goda får sin yttersta fulländning i det socialt goda. Den slutliga fulländningen tänktes inträdd i Messiasriket och dettas ankomst kan inte av människor befordras på annat sätt än just genom ett så fullständigt förverkligande som möjligt i det aktuella livet, i »denna tidsålder», av gudsviljan.

De som ville ägna sitt liv åt förverkligandet av dessa grundsatser, kände sig förenade sinsemellan och sammanslöt sig också faktiskt och praktiskt till ett brödraskap och var i detta avseende »fariséer»: perusim, perisin. Men man bör inte heller här använda den ofta föreslagna översättningen »avskilda», därför att detta kan ge föreställningen om något slags klosterlig eller världsfrånvärd avsöndring från det vanliga samfundet, något som ju skulle strida mot fariseismens grundprincip:

Guds viljas förverkligande i hela samfundslivet. Även här passar det bättre att återge beteckningen med »de som är i opposition, är av annan mening och annan livsföring, har andra krav på livsföringen än omvärlden». Man fann sig vara i opposition till olika riktningar, t.ex. 'amme ha-ares, den okunniga hopen, som inte bemödade sig om att på varje punkt och i varje detalj ha Guds vilja i sikte, och, som nämnts, intill år 70 till de officiella politiska och andliga ledarna i folket samt naturligtvis till den ogudaktiga omvärlden, »avguderiets folk», »hedningarna».

Medlemmarna av det fariseiska brödrskapet kallade varandra »chaver», plural »chaverim», arameiska: »chavráii», som betyder kamrat, kollega, broder. Men inom detta stora brödrskap blev det med inre konsekvens mindre sammanslutningar, vars medlemmar kallade varandra inbördes »chaverim». Detta hade främst sin grund i behovet av en grundlig kunskap om Guds vilja, baserad på ett utomordentligt intensivt studium av de heliga skrifterna. Alla kunde inte ägna sig åt detta intensivare intellektuella studium, fastän alla studerade Skriften och behövde kunskap om dettas resultat beträffande det dagliga livets krav. Redan före fariséerna fanns ju hos judarna skriftlärda, »soferim». Hos fariséerna utbildades nu skriftlärda som var besjälade av de fariseiska principerna och studerade Skriften utifrån dessa. Så uppstod helt naturligt skriftskolor, från lägsta till högsta klasser och graderingar, som man väl kan beteckna såsom elementarskolor, gymnasier och akademier. En viktig princip vid denna skriftforskning och detta skolsystem blev nu »traditionen». Teorin om traditionen baseras på följande resonemang: I den Heliga Skrift är Guds vilja uppenbarad och förvarad. Eftersom Guds vilja avser alla livets detaljer, så måste också i Skriften finnas anvisningar för varje förhållande, som förekommer i det aktuella livet, om inte uttryckligen så dock implicerat. När Mose

erhöll Tora, d.v.s. Lagen eller Läran om Guds vilja, så måste han också ha mottagit kunskap om principerna för Skriftens utveckling. Denna kunskap har sedan överförts från generation till generation och bevarats av profeter och lärare, som därigenom varit i stånd att tillämpa Skriften på nya förhållanden, som undan för undan inträder. Det måste alltså finnas en sammanhängande tradition ända från Moses dagar, och det är viktigt att denna tradition inte bryts. En lärare (skriftlär) eller generation av lärare måste därför kunna hänvisa till, vara auktoriserad av, en tidigare lärare eller generation av lärare i en obruten traditionskedja. Och det som dessa på grund av traditionsmässigt erhållen insikt utvecklat ur Skriften, blir muntligt (så småningom även skriftligt) fixerat. Det är detta som i Nya testamentet kallas »fädernas stadgar», ordagrant: fädernas traditioner. När Jesus kallar dessa fariséernas traditioner för människostadgar, så avvisar han därmed inte bara dessas innehåll utan själva den uppfattning om dessas tillkomst som var fariséernas, medan han på det bestämdaste vidhöll själva Skriftens gudomliga ursprung. Jesu uttalande i detta likasom i andra fall kränkte fariséerna såsom något som inte vidrörde endast perifera frågor utan själva grundinställningen. En grundväsentlig motsats mellan Jesus och fariséerna framkommer i Jesus-ordet om det goda och det onda trädet. Fariseismen bedöms här som en riktning som med hela sin inriktning syftar till att få det onda trädet att bära god frukt, därför att den utgår ifrån att människan sådan hon är, kan omskapa sig till att utföra och förverkliga Guds vilja. Det är utifrån nyfödelsen, nyskapelsen, som fariseismen avvisas. I kretsen av mänskliga religioner framstår fariseismen däremot som en upphöjd och ädel skapelse. (Litt.: R. Travers Herford, *The Pharisees*, London 1924. H. Odeberg, *Fariseism och kristendom*, Lund 1945. Louis Finkelstein, *The Pharisees*, Philadelphia 1946 (med utförlig litt.).)

Om kärleken från helvetet.

Av Birgit Lange.

Bland de ting som upprörde Jesus var de rika människornas blindhet inför de fattigas nöd. En stark tendens i evangelierna tar parti för de fattiga mot de rika, för de ringa mot de mäktiga, för de små mot de stora. Full av medkänsla med de förtryckta, de lidande, de förbisedda, lovar Jesus just åt dessa himmelens glädje. Saliga är de fattiga, heter det.

I berättelsen om den rike mannen och Lasarus framstår denna tendens med stor tydlighet. Lasarus, tiggaren, har under livstiden, eländig och full av sår, legat utanför den rike mannens port, åstundande att få stilla sin hunger med smulorna från hans präktiga måltider. Så dör han, och det sägs att änglarna för honom till Abrahams sköte. Den rike dör också men kommer till det dödsrike där plågorna härskar. Han lyfter blicken, får se Abraham långt borta och Lasarus i hans sköte, och nu är det han som ber om hjälp i sin nöd.

»Fader Abraham, förbarma dig över mig och skicka Lasarus att doppa fingerspetsen i vatten för att svalka min tunga, ty jag plågas i denna eld.»

Abraham avvisar den forne rike med två motiveringar. Den ena är ett slags rättvisepincip. Du fick ut ditt goda medan du levde, Lasarus däremot det onda. Nu får han tröst och du plåga.

Den andra motiveringen tycks vara en hänvisning till de saligas maktlöshet. Det förefaller som om Abraham ville säga: Vi *kan* inte hjälpa dig. Vi förmår inte nå dig. Sådan är verkligheten som vi inte råår på. »Det är en stor gapande klyfta mellan oss och er, för att de som vill gå över härifrån till er inte skall kunna det och för att inte heller någon därifrån skall kunna komma över till oss.»

Förnimmer man här, om än orden inte uttalas, en klang av

kärlek till de fördömda? Menar Abraham att säga: »Min son, om vi kunde, skulle vi komma och släcka din törst?»

I varje fall tycks Abraham inte tala hånfullt och vredgat, ty han förstummar inte den tillitsfulla bönen från den förtappade.

»Då ber jag dig, fader, att du skickar honom till min fars hus för att varna mina fem bröder, så att inte de också kommer till detta pinorum.»

Nu tycks dock rösten från himmelen skärpas. »De har Mose och profeterna. Dem skall de lyssna till.» Den fördömde replikerar i sin tur: »Nej, fader Abraham, men om någon kommer till dem från de döda, omvänder de sig.» Det skulle inte hjälpa, invänder Abraham. »Lyssnar de inte till Mose och profeterna, kommer de inte heller att bli övertygade ens om någon uppstår från de döda.»

Så slutar berättelsen. De sista orden tycks uttrycka resignation från himmelens sida. Vad kan det ens löna sig att göra ett försök?

Det egendomliga med denna berättelse är att kärleksfull hjälpvilja, uthållig längtan att bringa räddning och insikt om möjligheten därtill möter oss från helvetet. Den rike mannen, som plågas och får veta att saken för hans egen räkning är hopplös, sjunker inte ner i passiv, egocentrisk förtvivlan. Nej, hans första tanke är hur han då skall kunna hjälpa sina bröder, så att de förskonas från det öde som drabbat honom själv. Han argumenterar ivrigt med Abraham, man kan säga att han anvisar väg och metod åt himmelens invånare. Sänd någon från de döda, så skall de omvända sig på jorden. I motsats till berättelsens Abraham är han i detta hänseende full av förtröstan.

Himmelen skulle komma till korta vad kärleken beträffar, om den inte bara talade utan också handlade i Abrahams negativa anda. Men den gör inte det.

Jesus, som tycks välja Abraham till sitt språkrör, handlar i själva verket tvärt emot hans pessimism och i samklang med

den fördömde rikets tanke. Han själv återvänder ju till människorna från de döda. Och därvid visar det sig att den rikets tro verkligen var en sann insikt. Det visar sig att just detta är vad som hjälper. Klentrogna lärjungar som skingrats församlas åter och får mod. Fiender som förföljt honom omvänder sig. Saulus blir Paulus, går ut i hednavärlden och inleder kristendomens segertåg. Helvetets förtröstan hade rätt, inte himmelns missmod.

Men hur går det med ett helvete där kärlek lever och där sanning talar? Slocknar inte dess lågor? Himmelen finns invärtes i envar som älskar. Även medkänslan med de närmaste — om än de skulle vara rika — bär all äkta kärleks frukt.

Första söndagen efter trefaldighet 1955

Frid.

Några synpunkter enligt Nya testamentet.

Av kapten Martin Henmark.

»Frid lämnar jag efter mig åt er. Min frid ger jag er. Inte ger jag er en sådan frid som världen ger. Låt inte era hjärtan oroas och var inte modlösa», Joh. 14:27. Detta Jesus-ord antyder att den frid som här omtalas, var den som Jesus själv ägde. »*Min* frid ger jag er.» Den är väsensskild från den frid som världen ger. I världsligt språk används numera ordet frid relativt sparsamt, kanhända beroende på svårighet att definiera vad det innesluter. Då ordet på Jesu tid användes, torde det ha haft en innebörd av yttre lycka och fred (Moe sid. 484). Den sortens frid lovar Jesus aldrig sina lärjungar. Tvärtom förutsäger han förföljelser och lidande, ex. Luk. 21:12. Sådana mötte också redan den första generationen av kristna i rikt mått, 2 Kor. 11:23-29.

Jesu frid är för den enskilde individen »en själens och krop-

pens, en hela varelsens ro, lugn och vila» (H. Odeberg, Korintierbreven sid. 37). En Jesu lärjunge äger den mitt under yttre betryck och svårigheter, liksom Jesus själv ägde den. Denna inneboende kraft möjliggjorde att han, medveten om sitt förestående lidande, samlad och lugn, kunde fira påskmåltiden med sina lärjungar och hålla sitt avskedstal och i sin svåraste lidandesstund be för sina bödlar, Luk. 23:34.

Gud skapade människan till sin avbild, 1. Mos. 1:26 ff. Hon ägde alltså från början liknande egenskaper som Gud själv. Att äga frid är därför det skapelseriktiga tillståndet. Genom synden har detta tillstånd rubbats. I stället för frid har det blivit strid. Då den i synd fallna människan möter Guds försök att återställa skapelsestillståndet, avvisar hon det i fiendskap och hat, Joh. 1:11, Luk. 20:9 ff. Mötet med Guds kärlek blir för henne en dom, Joh. 3:16-19, Joh. 9:39-41. Hon vänder sig bort från Guds kärlek och väljer Guds vrede, Joh. 3:36, Rom. 1:18, 2:5. Lagen gör häri ingen ändring, Rom. 4:15. Den visar att människan ställt sig under Guds vrede och själv är fiende till Gud, Rom. 5:10.

Genom synden har alltså människan kommit i motsatsförhållande, ja, i fiendskap till Gud själv. Försoning måste komma till stånd, om det skapelseriktiga tillståndet skall återställas. För att göra detta och sålunda skapa möjlighet till frid, sände Gud sin Son till världen, Luk. 2:14. Då människorna nått så långt i sin fiendskap till Gud att de inte ens förstod sitt eget läges hopplöshet, grep Gud in till försoning, genom att han själv i Kristus trädde i världens ställe och försonade världen med sig själv, 2 Kor. 5:19. (H. Odeberg, Korintierbreven sid. 335-338). Denna försoning, som i sig innesluter Jesu frid, kan därför erhållas endast i och genom Kristus. Då Jesus i Joh. 14:27 utlovar sin frid till lärjungarna, anger han sålunda också den *enda väg* på vilken de kan bli delaktiga av den. Den kan inte förvärfvas för allmosor eller gärningar. Fariseismens väg

är inte framkomlig. Den kan endast förvärfvas som en gåva, och såsom en sådan ingår den i det mysterium, som frälsningen innebär. Den är en gudomlig gåva, ett andligt begrepp. Den övergår allt förstånd, Fil. 4:7. Kristus är själv vår frid, Ef. 2:14.

Förutsättningen för att få denna frid är att ta emot och tro på Gud och på den han har sänt, Jesus Kristus. När Jesus enligt Luk. 10:5-6 sände ut sina lärjungar skulle de, när de kom in i ett hus, hälsa: »Frid över detta hus!» Om då någon fanns därinne som var frid värd, så skulle den frid de tillönskade vila över honom. Av sammanhanget framgår att det ifrågavarande huset var öppet för Jesu lärjungar, så att de kunde gästa hemmet. Endast en ständig öppenhet för Kristus skapar förblivande frid. Till en människa med öppet sinne talar Kristus och överbringar genom sitt tal frid till henne, Joh. 16:33. Den som däremot sluter sig för Kristus kommer att regeras av synden, och konsekvenserna följer oundvikligen. — Majoriteten av Jerusalems innevånare med sina ledare i spetsen förhärdade sig mot Kristus. Härigenom beredde de sig själva och staden ett oundvikligt fördärv. Jesus, som för sin inre blick såg det öde som väntade staden, grät och sade: »Tänk om du i dag hade förstått, också du, vad som ger dig verklig frid. Men nu är det dolt för dina ögon ...», Luk. 19:42 ff. Judarna, isynnerhet fariséerna, gjorde allvarsamma försök att hålla lagen och göra det goda. De förstod inte och ville inte förstå Jesu radikala förkunnelse: Du måste födas på nytt, Joh. 3:3. Jesu ord, att ett dåligt träd inte kan ge bra frukt och att ett bra träd inte kan ge dålig frukt, Luk. 6:43, kunde de inte tillämpa på sin egen belägenhet. Jesus ville inpränta hos dem nödvändigheten att s.a.s. ryckas upp med rötterna ur sitt gamla sammanhang och födas till nytt liv i Kristus. I sitt nuvarande tillstånd kan de inte, trots sina försök, göra goda gärningar, ty de är, säger Jesus, djävulens barn och gör de gärningar som djävulen har begär till, Joh. 8:44. Men den som tror på Jesus, han

kommer att göra de gärningar som Jesus gör, Joh. 14:12. Och »den som gör det goda skall få härlighet, ära och *frid*», Rom. 2:10.

Frid ger inte bara kraft till att bibehålla lugn och samling under livets skiftningar. Den är också en makt som *regerar* i en människa, Kol. 3:15. Liksom kolosserna var kallade till att äga frid, skulle denna frid regera i deras hjärtan. Det är alltså frågan om en makt som från människans innersta utövar ett regerande och kontrollerande inflytande på hela hennes livsföring. Detta förhållande tar sig sällan uttryck i utifrån sett storartade bragder, utan snarare i en medveten andens fattigdom. Den som regeras av Kristi frid har nämligen upplevt sitt totala beroende av Gud. Så länge hon är kvar i denna medvetna beroendeställning, kommer Guds frid att bevara hennes tankar och hjärta i Kristus Jesus, Fil. 4:7. Såsom förut framhållits beror friden eller avsaknaden av den på vårt *förhållande till Gud*. Det är sålunda inte enbart fråga om ett tillstånd hos en enskild människa. Det är också en gemenskapsfråga. Den gemenskap som uppstår mellan Gud och en människa genom att Gud får frälsa och rättfärdiggöra henne, skapar frid. Därför säger Paulus i Rom. 5:1: »Då vi alltså har förklarats rättfärdiga av tro, har vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus.» Muren som synden rest mellan Gud och människa är genom Guds försoningsverk i Kristus genombruten. Gud har öppnat en väg till människan. Han handlar i och genom henne. Hon blir medveten om Guds handlande och ledning och upplever gemenskapen med Gud som ett ständigt tillflöde av kraft och ljus och rikedom och frid.

Om människor som var för sig äger Guds frid kommer tillsammans till inbördes gemenskap, kommer den inneboende gudsfriden att sätta sin prägel på denna. Nya testamentet använder ordet frid som beteckning på en viss ordning eller ett

visst förhållande mellan människor. I 1 Kor. 14:33, »Gud är inte oordningens Gud utan fridens», står friden som motsats till oordning. Att Paulus som motsats till oordning inte använder ordet ordning utan *frid* antyder att han avser en särskilt kvalificerad ordning. Frid tycks beteckna liksom en svag avglans av den gudomliga världens andliga ordning och harmoni. Frid är den särskilda andliga formen för en ordning, en ordning som inte är tvångets utan befrielsens, lugnets, glädjens. Det är en ordning som kännetecknas av renhet, klarhet, beständighet, kraft, förmåga och makt (H. Odeberg, Korintierbrevet sid. 217). Denna frid skulle nu prägla den kristna församlingens i Korint gemenskap. »En övernaturlig ro, en sinnets frid och sällhet bör vara det framför allt utmärkande för kristen gudstjänst» (H. Odeberg, Korintierbrevet sid. 218).

Inte endast gudstjänsten skall präglas av gudsfriden. All gemenskap i vilken den kristne deltar, bör äga samma adelsmärke. I 1 Kor. 7:15 säger Paulus att Gud har kallat oss till att leva fredligt tillsammans. Här gäller det samlevnaden inom äktenskapet i det fall att den ene maken inte har kommit till tro. Det är tänkbart att den icke troende maken genom att fatta ovilja mot den kristna tron och läran stör den troende makens tro. Om den icke troende maken vid sådant förhållande vill skiljas, är det fullt tillåtet för den troende maken att medverka till skilsmässa. Här gäller det nämligen att bevara ett av de kristna grundvärdena — friden. »Gud har kallat er att leva fredligt tillsammans» betyder: Gud har, när han kallade oss och gjorde oss till kristna, upptagit oss i den livssfär där friden härskar, en frid som inte av något får störas.» (H. Odeberg: Korintierbrevet sid. 114.)

Då en församling kännetecknas av frid, har den gynnsamma betingelser för tillväxt. Apg. 9:31 nämner ett tillfälle då församlingen i Judéen och Galiléen och Samarien hade frid och växte till. På grund av det sammanhang i vilket ordet står,

leds man gärna till den uppfattningen att Lukas med ordet frid här avser det avbrott i förföljelserna som uppstod genom Paulus' omvändelse. Denna uppfattning motsägs emellertid av att uttalandet gäller inte uteslutande de platser där Saulus verkat, utan hela landet. Erfarenheterna har också visat att förföljelse och betryck snarare befordrar en församlings tillväxt än motsatsen. Dock står uttalandet sannolikt i förbindelse med under rättelsen om Paulus' omvändelse, på så sätt att det ger uttryck för den ökade glädje och frid församlingen upplevde på grund av denna Gudsrikets seger.

I Rom. 14:19 framställer Paulus frid och uppbyggelse som någonting värt att eftersträva.

Frid är ett band som bevarar Andens enhet, Ef. 4:3. Den är väsentlig för församlingens hela sammanhållning. Det är viktigt att lägga märke till att frid i detta sammanhang inte står som motsats till strid eller tvist och bara betyder frånvaro av dylika upplösande faktorer. Hade ordet *frid* en så begränsad betydelse, kunde ordet *fred* med fördel användas. Detta återges på grekiska med samma ord, »eiréne». Skillnaden mellan begreppen frid och fred är väsentlig, varför de med ledning av textsammanhanget i vilket vi finner dem bör nogga åtskiljas (H. Odeberg i Erevna nr. 4/1954, sid. 81). Frid är i det sammanhang som här avses inte enbart frånvaro av upplösande tendenser — den är ett band som binder samman. Funktionen har aktiv innebörd. »Håll frid med varandra», 1 Tess. 5:13.

Frid kommer i första hand att känneteckna förhållandet mellan dem som tror. »... sträva efter rättfärdighet, tro, kärlek och frid tillsammans med dem som åkallar Herren av rent hjärta», 2 Tim. 2:22. Men även i förhållande till människor i allmänhet manar Skriften till att »söka efter frid», 1 Petr. 3:11. I Rom. 12:18 uppmanar Paulus romarna att hålla frid med alla människor, så långt det är möjligt. Samma maning möter också i Hebr. 12:14. Detta innebär inte frid till vilket pris som helst.

Avkall på kristet avståndstagande från synd och orättfärdighet kan inte göras, även om därigenom betingelser för ett gott förhållande till omvärlden skulle skapas. I väsentliga livsfrågor kan inga avprutningar ske. Därför är också uppmaningen villkorlig: »så långt det är möjligt.» Att ge avkall i väsentliga frågor är för en kristen omöjligt. Däremot är den som är fylld av frid generös i förhållande till sina medmänniskor och tillåter inte att små för troslivet obetydliga ting stör förhållandet till dem. Tvärtom ger den inneboende friden kraft att möta förföljelse och fiendskap med kärlek och förbön. Att vara så fri från det ondas makt över livet att man kan vara god och generös mot sina fiender, att man kan tala väl om dem, älska dem och be för dem — det är en av de ousägligt stora gåvor som friden innebär.

Liksom allt som en människa upplever är ofullkomligt och liksom hon själv är ofullkomlig, är också den frid som här kan tas emot och upplevas bara en avglans av den fullkomliga friden. Nya testamentet talar om att *växa till*, även när det gäller friden. »Må barmhärtighet, frid och kärlek i allt rikligare mått komma er till del», Jud. vers 2. Frid är en beståndsdel i själva Gudsriket, Rom. 14:17. Mot Gudsrikets fullkomning skådar Skriften framåt. I sådana sammanhang får ordet eskatologisk innebörd. Luk. 2:18, 19:30, Hebr. 7:2. Då det förgängliga har iklätt sig oförgänglighet och det dödliga har iklätt sig odödlighet, då skall också friden, som här bara var ett återsken av den gudomliga harmonin, bli fullkomlig.

Då Paulus i hälsningar till församlingarna och medarbetarna tillönskar dem frid, Rom. 1:7, 1 Kor. 1:3, 2 Kor. 1:2, Gal. 1:3, Fil. 1:2, Kol. 1:2, 2 Tess. 1:2, 1 Tim. 1:2, 2 Tim. 1:2, Tit. 1:4 och Filem. v. 3, är det inte en formsak från hans sida. Han tillönskar med sin fridshälsning allt det som Nya testamentet lägger i begreppet *frid*. Det är en hälsning som berör såväl den enskildes som församlingens hela liv och tillväxt, och som

också berör förhållandet till omvärlden. Den är fylld av djup mening och rikt innehåll.

När Jesus i sitt avskedstal och vid sin uppenbarelse efter uppståndelsen från de döda hälsar sina lärjungar med frid, Joh. 14:27, 20:21, 26, är det inte en tillönskan som uttalas utan ett testamentsförordnande. Jesus, som genom sitt lidande, sin död och uppståndelse hade i sin person dödat ovänskapen med Gud och berett frid, Ef. 2:14-16, och själv ägde friden, ger sig själv och sin frid åt dem. Det är den rustning lärjungarna får för sitt världsfamnande missionsuppdrag. »Som Fadern har sänt mig sänder jag er» [Joh. 20:21]. Den uppståndne Frälsaren låter sin frid och kraft med ordet övergå till lärjungarna.

Så har gudsfriden blivit en sällsam gåva från Gud, såväl till den enskilde kristuslärjungen som till Kristi församling på jorden. Gåvan ställer förpliktelser på sina mottagare, men den fyller också livet med utesäglig glädje och mening. »Gud vare tack för hans obeskrivligt rika gåva», 2 Kor. 9:15.

En vädjan

Det kommer ofta från nyttillträdande prenumeranter förfrågningar om äldre årgångar av tidskriften. Tyvärr är flertalet äldre nummer totalt utgångna. Redaktionen ber därför att få rikta en vädjan till läsare, som av någon anledning råkar ha övertaliga exemplar av Erevna-nummer före år 1952, att som gåva eller mot betalning översända dessa till Erevnas expedition, Västergatan 2, Lund.

—————

Innehåll

Hugo Odeberg, Allmakt och vanmakt	sid. 3
» » Fullbordat	» 7
» » Farisé och fariseism	» 9
Birgit Lange, Om kärleken från helvetet	» 13
Martin Henmark, Frid	» 15

EREVNA: Utgivare: H. Odeberg, Lund. Ekonom: Intendenten, Teol. Kand. Viktor Rydqvist, Akad. Fören., Lund. Red.: H. Odeberg, V. Rydqvist och Bibliotekarie Eric Starfelt. Red.-omb.: Karl Magnus Svensson, Samrealskolan, Askersund. Distr. och Exp.-sekr.: Ove Theander och Inge Lövdén. Red:s adr.: S:t Månsgr. 6 a, Lund. Exp. och distr:s adr.: Västergatan 2, Lund. Tel.: Lund 14760. Postgirokonto 27 11 04, Erevna, Lund. Pren.-avg. 5:- kr.

Med detta nummer följer som bilaga ett inbetalningskort.